

1960'LI YILLARDA GENÇLİK DERNEKLERİ MİLLİYETÇİYDİ

6 Ekim 2025

Yıldırım Koç

1960'lı yılların ikinci yarısında faaliyet gösteren ilerici-devrimci gençlik örgütleri ve onlarla ilişki içindeki bazı dernekler ve sendikalar da milliyetçiliği ve özel olarak da Türk milliyetçiliğini savunuyordu. Daha sonra DEV-GENÇ adını alacak olan Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF), çeşitli üniversitelerin fikir kulüpleri ve Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) bu anlayışla birlikte açıklama yapıyordu. Örneğin, 1 Kasım 1966 tarihinde ortak açıklama yapan örgütler şunlardı: Fikir Kulüpleri Federasyonu, SBF Fikir Kulübü, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü, DTCF Fikir Kulübü, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Fikir Kulübü, ODTÜ Fikir Kulübü, Türkiye-İş Sendikası, Türk Edebiyatçılar Birliği, Türkiye Öğretmenler Sendikası, Toplumcu Avukatlar Derneği, İlerici Mimarlar Derneği, Barış Derneği bir araya gelerek, 1 Kasım 1966 günü "Türkiye Anti-Emperyalist Milli Cephe Protokolü"nü yayınladı. Bu protokolün milliyetçilikle ilgili bazı bölümleri aşağıda sunulmaktadır:

*"Dünyada ilk anti-emperyalist milli kurtuluş cephesini açan ve tarihin en amansız emperyalist koalisyonuna karşı milli kurtuluş savaşını kazanan bir ulusun çocukları olarak; Büyük Atatürk'ün sözlerini ve birinci T.B.M.M.'nin 'bütün cihana ilan ettiği beyanname'yi Türk yurtseverlerini aydınlatan bir milli kurtuluş doktrini olarak kabul eden bizler, büyük kurtarıcımız Atatürk'ün ölümünden sonra, özellikle 1947'den bu yana 'bizi mahvetmek isteyen emperyalizmin ve bizi yutmak isteyen kapitalizmin' yeniden yurdumuza yerleşmeye başladığını ve milli bağımsızlığımızın her geçen gün daha da tehlikeye girdiğini görerek; bu büyük tehlikeyi fark eden yurtsever kişilerin ve kurumların giriştikleri dağınık ve düzensiz mücadeleyi kesin bir başarı için yetersiz bularak; bütün yurtseverlere ve **milliyetçi derneklere** açık olan 'TÜRKİYE ANTI EMPERYALİST MİLLİ CEPHESİ'ni kurmuş bulunuyoruz. (...)*

*"Milli kurtuluş savaşı koşulları ile biçimlenmiş bulunan Türk yurtseverliğinin özünün 'anti-emperyalist, anti-kapitalist bir milli kurtuluşçuluk' olduğu açık bir gerçektir. **Gerçek milliyetçilik bu anlamda bir yurtseverliktir.** (...)*

"Türk yurtseverliği anti-emperyalist ve anti-kapitalist bir milliyetçiliktir. Gerçek bu olduğu halde, Atatürk'ün ölümünden başlayarak özellikle 1947'den sonra - A.B.D. ile imzalanan ilk ikili anlaşmadan sonra- İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan koşullardan da yararlanılarak Türk yurtseverliği anti-emperyalist özünden saptırılmıştır. (...)

"Bu dönemde anti-emperyalist ve anti-kapitalist olmak bir suçmuş gibi gösterilerek gerçek milliyetçilik sindirilmiştir. (...)

*"Türk halkının milli kurtuluş savaşıyla başlayan anti-emperyalist savaşlar çağı Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarının anti-emperyalist mücadeleleri ile büyük zenginlik kazanmıştır. Milli kurtuluş savaşlarında ilk öğreti bizimle başladığı halde başka milletlerin milli kurtuluşlarıyla zenginleşmiş olan öğretiden **Türk milliyetçileri** yeterince yararlanamamışlardır. (...)*

*"Türk yurtseverleri ve bütün mazlum milletler, yurtseverliğin anti-emperyalist ve antikapitalist özünde birleşirler. Bu bakımdan bütün bu halklar yurtsever ve **milliyetçi** bir cephede yer alır. Anti-emperyalist mücadele tamamen milli niteliktedir. (...)*

*"Bütün yurtseverler, **milliyetçiler**, Türkiye'nin bağımsızlığını ve ulusal kaynaklarımızı tehlikeye sokan Amerikan emperyalizmiyle mücadele etmelidirler. 1947'den bu yana hızla emperyalizmin denetimi altına giren ülkemiz bir yandan bağımsızlığının zedelenmesi öte yandan bütün doğal kaynaklarının yabancıların tekeline geçmesi sonucu birinci kurtuluş savaşının doğrultusundan ayrılmış, korkunç bir sömürülme düzenine sokulmuştur. Bu durumda bütün*

yurtseverlerin, **milliyetçilerin** yurdumuzun gene bağımsız, sömürülmeyen bir ülke olması için mücadele etmesi gerekmektedir. **Türk milliyetçiliğini** biçimleyen anti-emperyalist öz bunu gerektirmektedir. Türk halkı, 46 yıl önce yaptığını gene yapabilecek güçtedir. Hangi silahlarla donatılırsa donatılsın sermaye güçleri, halk güçleri önünde yenilmeye mahkûmdur. İşte bu yenilgiyi hızlandırmak amacıyla **biz, Türk milliyetçileri, bir anti-emperyalist cephede birleşerek, esaslarını kısa bir süre içinde toplanacak kurultayda saptamak üzere Anayasamızın ışığı altında emperyalizmle bütün gücümüzle mücadele edeceğimize and içeriz.** (Turhan Feyizoğlu, *Fikir Kulüpleri Federasyonu, Demokrasi Mücadelesinde Sosyalist Bir Öğrenci Hareketi*, Ozan Yayıncılık, İstanbul, 2002;759-762)

Fikir Kulüpleri Federasyonu, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Fikir Kulübü, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Fikir Kulübü, Ziraat Fakültesi Fikir Kulübü, DTCF Fikir Kulübü, ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü, TMTF, Türkiye-İş Sendikası, Yapım-İş Sendikası, Apanka (?) Sendikası, ODTÜ Öğrenci Birliği, SBF Öğrenci Derneği, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği, ODTÜ Fen ve Edebiyat Fakültesi Öğrenci Derneği ve ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Öğrenci Derneği 10 Kasım 1966 Perşembe günü, bir bildiri yayınlandı. “Türk Halkına” başlığıyla yayınlanan bildiri şöyle bitiyordu: “Amerikalılar memleketimizden kovulmadıkça Türk halkına bu topraklarda huzur yoktur. Kahrolsun Amerikan emperyalizmi, **yaşasın Türk milliyetçiliği.**” (Feyizoğlu,2002;253-4)

Fikir Kulüpleri Federasyonu, 19-27 Mayıs 1967 günlerini, “Türk Devrim Haftası” olarak ilan etti ve bazı etkinlikler yaptı. Bu etkinlikler çerçevesinde, FKF, ODTÜ Sosyalist Fikir Kulübü, ODTÜÖB, TMTF, AYOTB ve AÜ-TB, 26 Mayıs 1967 günü, ortak bir bildiri yayınladı. “Halktan Yana Güçler Mutlaka Üstün Gelecektir” başlıklı bildirinin sonunda şöyle deniyordu: “**Biz Türk milliyetçileri olarak**, şu anda oyuna getirilmiş olan, emperyalizmin yönettiği bir faşizan darbesinin kurbanı olan Yunan halkının ve kurtuluş savaşı veren Vietnam halkının milliyetçi güçleri ile dayanışma halindeyiz. Bütün dünya halkları yakın bir gelecekte, emperyalizmin ve yerli ortaklarının üstesinden gelecek, yurtlarında kendi ulusal geleneklerine uygun, halktan yana demokrasiler kuracaklardır.” (Feyizoğlu,2002;257)

TİP İzmir Merkez İlçe Kongresi, 25 Ağustos 1968 Pazar günü yapıldı. Kongrede hazır bulunan FKF Genel Başkanı Zülküf Şahin, bir konuşma yaptı ve şunları söyledi: “ABD ile Rusya, dünyayı iki ayrı bloka ayırdı. İki süper güç, bu blokta yer alan küçük ulusları paylaşma hareketine geçmiştir. **Türk milliyetçisi ne Amerika’yı, ne de Rusya’yı istemektedir.** İsteddiği tek şey bağımsız Türkiye’dir. (Feyizoğlu,2002;295)

30 ilerici gençlik kuruluşu, 2 Şubat 1969 Pazar günü, Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı'nda toplanarak anti-emperyalist mücadelede güçbirliği yapmağa karar verdi. Toplantıya katılan örgütler ve temsilcileri aşağıda sunulmaktadır:

Kazım Kolcuoğlu (TMGT Genel Başkanı), Yusuf Küpeli (FKF Genel Başkanı), Harun Karadeniz (İTÜ Öğrenci Birliği Başkanı), Çetin Uygur (İTÜTOTB Başkanı), Ahmet Özdemir (DÖB 2. Sekreteri), Sıtkı Coşkun (FKF İstanbul Sekreteri), Nusret Selen (TDO Eminönü Ocağı Başkanı), Ayhan Özer (Ordu Yüksek Tahsil Demeği), İhsan Duru (İ.Ü. Fen Fakültesi Talebe Cemiyeti 2. Başkanı), Murat Tokatlı (İ.Ü. Orman Fakültesi Talebe Cemiyeti adına), Alptekin Bayhan (Karadeniz Teknik Üniversitesi Talebe Cemiyeti Başkanı), Murat Cahit Koğacıoğlu (SBF Talebe Cemiyeti Başkanı), İskender Odabaşoğlu (ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanı), Hasan Yazıcı (İ.Ü. Jeoloji Talebe Cemiyeti Başkanı), Hüsnü Tiryaki (İ.Ü. Kimya Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı), Suat Abdik (İ.Ü. Hukuk Fakat SDD Başkanı), Şahabettin Küçük Yazıcı (İ.Ü. İktisat Fakültesi SDD Başkanı), Halit Değertekin (İ.Ü. Tıp Fakültesi SDD Başkanı), Cemal Çiftçi

(İ.Ü. Orman Fakültesi SDD Başkanı), Atıf Uğurlu (İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi SDD Başkanı), Doğan Özay (İTİA SDD Başkanı), Mustafa Gürel Ergen (DÖB Edebiyat Fakültesi Örgütü Başkanı), Mustafa Karşılayan (DÖB Kimya Fakültesi Örgütü Başkanı), Mehmet Altun (İTÜ Fikir Kulübü adına), Zeki Sarıhan (Gazi Eğitim Enstitüsü Öğrenci Derneği Başkanı), Abdullah Kutlar (A.Ü. Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı), Nezir Şemmikanlı (DTCF Öğrenci Derneği Başkanı), İbrahim Özlen (İ.Ü. Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı), Hacı Günel (KTÜ İnşaat Fakültesi Talebe Birliği Başkanı), Hidayet Kaya (İ.Ü. Hukuk Fakültesi Fikir Kulübü adına).”

Toplantı sonunda yayınlanan bildiri şöyledir:

*"Emperyalizmin dünyada baş temsilcisi olan Amerika Birleşik Devletleri, yeni sömürgecilik metoduna uyarak ülkemize üsleri ve sermayesiyle yerleşmiştir. Tam bağımsız Türkiye'yi kurmaya giden halkımızın bilinçli gençliği olarak en kısa zamanda yabancı sermaye ve onların yerli ortaklarının ezilmesinin gerektiğine inanıyoruz. Türk sularında görülen yabancı savaş gemileri TÜRKİYE'deki yabancılara askeri güçleridir. Türkiye'deki sermayelerini ve ortaklarını korumak için gelmektedirler. Amerika himayesindeki yabancıları kovduğumuz 30 Ağustos Zafer Bayramı'nda İzmir'e gelmekle, biz daha gitmedik demek istemektedirler. Bu milli bağımsızlığımıza gösterilen açıkça bir saygısızlıktır, küfürdür. Türk Milleti ile alay etmektir. **Bütün Türk Milliyetçilerinin bizimle aynı düşüncede olduklarına inanıyoruz.** Bir değil, bin Vedat Demircioğlu, bin Atalay Savaş şehit düşse de Türkiye'de yalnızca Türk Bayrağı dalgalanıncaya kadar bu savaş sürecektir." (Feyizoğlu,2002;315-317*

Bir dönem Türk milliyetçiliğini savunan örgüt ve kişilerin hangi etkiler ve süreçlerle bu anlayıştan koptukları özel bir inceleme konusudur.